

O'QUVCHILARNING DIQQATINI OSHIRISH USULLARI

Saidqulova Maftuna Saidakramovna

Denov Tadbirkorlik va pedagogika institute

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Sattorova Manija Abdusalom qizi

Denov Tadbirkorlik va pedagogika instituti

Boshlang'ich ta'lim yo'nalishi 1-bosqich talabasi

Annotatsiya: Ushbu maqolada diqqat, uning turlari va talabalarda diqqatni rivojlantirish usullari haqida umumiy ma'lumotlar mavjud. Diqqat va uning turlari psixologiya fanining turli ilmiy olimlari tomonidan tahlil qilingan bolib, olingan xulosalar boshlangich sinf oqituvchilariga talim jarayonida amaliy yordam beradi.

Kalit sozlar: jamlamoq, fa'oliyat, bilish, jarayon, oziga xos xususiyat, rivojlanish, retseptor.

Аннотация: В данной статье собраны общие сведения о внимании, его видах и методах развития внимания у учащихся. Внимание и его виды анализировались различными учеными-психологами, а сделанные выводы окажут практическую помощь учителям начальных классов в образовательном процессе.

Ключевые слова: совокупность, деятельность, познание, процесс, характеристика, развитие, рецептор.

Abstract: This article contains general information about attention, its types and methods of developing attention in students. Attention and its types have been analyzed by various scientific scientists of psychology, and the conclusions drawn will provide practical help for primary school teachers in the educational process.

Key words: concentration, activity, cognition, process, characteristic, development, receptor.

Ilmiy adabiyotlarga ko'ra, aqliy faoliyatning muayyan narsa va hodisalarga qaratilishi diqqat deyiladi. Inson tabiatga, ya'ni o'z muhitiga qarasa, u ruhiy jihatdan biror narsaga e'tibor beradi. Diqqat diqqatni jamlashga va ob'ektni o'rganishga yordam beradigan aqliy va hissiy jarayonlarni o'z ichiga oladi. Psixologiya sohasida bolalar va kattalardagi ma'lumotlarni o'rganish va tushunishni yaxshilash uchun diqqatning xususiyatlaridan foydalaniladi.

Biz kundalik hayotimizda e'tiborni kuzatamiz. Masalan, maktabda, universitetda, ko'chada va hokazo. Maktab yoki universitetda o'qib yurganimizda, odamlarning gaplari birdan e'tiborimizni tortadi va diqqatimizni o'sha tomonga qaratishga majbur bo'lamiz. Diqqat - bu insonning kundalik faoliyatida katta ahamiyatga ega bo'lgan

ruhiy holat. Diqqat har bir shaxs va turli faoliyat turlari uchun zaruriy omildir. Diqqat inson ongining ma'lum bir tomonidir. Bu jihat shaxsning aqliy faoliyati muayyan narsaga jalb qilinganda namoyon bo'ladi. Diqqatga qaratish insonning aqliy faoliyatini tanlashga asoslanadi.

Diqqat - bu ongning kuchli yo'nalishi bo'lib, u hodisa va narsalarni idrok etishda ong yordamida zarur narsalarni ajratib olishga va keraksiz narsalarni ong doirasidan olib tashlashga qodir, ongni qo'zg'atuvchilar orasidan tanlash imkonini beradi. Diqqat tez o'tadi, o'zini o'zi boshqarish ruhiy holatning alohida turi hisoblanadi.

Insonning kundalik faoliyatida qiladigan har bir narsasi diqqatni tortadi. Beparvo odam hech qanday ishni sifatli, ta'sirchan bajara olmaydi. Biror kishi ish yoki dars davomida diqqatini taqsimlashi kerak, u holda u bu haqda ma'lum ma'lumotga ega bo'ladi. Inson o'zi yoqtirgan yoki xohlagan narsalarni to'g'ri va to'liq tushunishni xohlaydi, birinchi navbatda, u o'sha narsaga e'tibor berishi kerak.

Inson miyasidagi diqqat tashqi dunyoning barcha ob'ektlarini to'liq va aniq aks ettirishni ta'minlaydi. Psixologiyada e'tibor - bu shaxsning u o'zaro ta'sir qiladigan ob'ekt bilan munosabatlarining bir turi. Unga nafaqat aqliy va psixologik xususiyatlar, balki insonning ma'lum bir ob'ekt bilan ishlashga bo'lgan qiziqishi ham ta'sir qilishi mumkin.

Psixologik adabiyotlarda diqqatning quyidagi turlari ajratiladi: ixtiyoriy diqqat, ixtiyorsiz diqqat va beixtiyoriy diqqat. Oldindan belgilangan maqsad bilan kelgan diqqat ixtiyoriy diqqat deb ataladi. Ixtiyorsiz diqqat miya yarim korteksida ongli qo'zg'alish jarayonlarida sodir bo'ladi. Ko'pincha uning shakllanishi tashqi ta'sirni talab qilmaydi. Misol uchun, kitob o'qiyotganda, o'quvchi bilimni o'zlashtirish uchun maqsadli ravishda unga e'tibor qaratadi.

Oldindan belgilangan maqsadsiz yuzaga keladigan diqqat ixtiyorsiz diqqat deb ataladi. Misol: Biz oquvchilar darsni otmoqdamiz, hammaning diqqati darsga qaratiladi, birdan sinf eshigi ochiladi, beixtiyor eshik tomon qaraymiz. Bunday holda, ushbu holat haqidagi ma'lumotlar oldindan belgilangan maqsadsiz paydo bo'ladi. Shuni ta'kidlash kerakki, boshlang'ich sinf o'quvchilarida beixtiyor e'tibor rivojlangan. Tajribali o'qituvchi undan ta'lim jarayonini tashkil etishda foydalanishi kerak.

Beixtiyoriy diqqat ixtiyoriy diqqatdan keyin yuzaga keladi. Ixtiyoriy diqqat insonda kuchli iroda tufayli paydo bo'ladi va ixtiyoriy diqqat o'rnini egallaydi. Ixtiyoriy diqqat qanchalar bo'lsa, bunda ham maqsad aniq bo'ladi va bu maqsad inson ongini bir nuqtaga jamlaydi. Talabanning o'quv faoliyatida ixtiyoriylikdan keyingi diqqatning ahamiyati juda katta. O'quv faoliyatining boshida talaba ixtiyoriy diqqatni qo'llaydi. Shunda u mavzuga qiziqadi va e'tiborini yo'qotmasdan, ishtiyoq bilan dars tayyorlashda davom etadi. Bu o'quvchining ixtiyoriylikdan keyingi e'tiborining natijasidir. Shunday qilib, ixtiyoriy diqqat va ixtiyorsiz diqqatdan keyingi o'tish jarayoni sodir bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, tarbiya jarayonida diqqatning psixologik xususiyatlarini hisobga olish va shunga mos ravishda dars jarayonini tashkil etish zarur, ta'lim samaradorligi ortadi. Shuningdek, psixologik bilimlardan foydalangan holda o'quvchilarning diqqatini rivojlantirish kerak. Diqqatni rivojlantirish usullari o'qituvchining psixologik bilimiga bog'liq. Masalan, bolalarda e'tiborni taqsimlashni rivojlantirish, tovuqlarni sanash yoki qo'ylarni hisoblash uchun foydalidir. Asosan o'qituvchilar avvalo bolalarning psixologiyasini nimalarga qiziqishini diqqatini ko'proq nimaga qaratishini bilishi lozim shunda o'qituvchi o'quvchilarga darsni tushuntirishda qiynalmaydi chunki biladiki qaysi uquvchisi qay tarzda darsni o'zlashtiryapti. O'qituvchi agar dars paytida diqqatini bo'lsa masalan ham darsni diqqat bilan o'tsa ham o'quvchilarning diqqatini o'ziga qaratsa shu ununig yutuqi hisoblanadi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Ro'zieva D.N., Tolipov O'.Q. Pedagogik texnologiyalar va pedagogik mahorat. _T. INNOVATSIYA ZIYO 2019
2. Xodjaev B.X. Umumiy pedagogika Darslik. Toshkent, "Sano--standart ", 2017--434 b.
3. Kel Nyuport. Diqqat: Chalg'ituvchi dunyoda muvaffaqiyat sirlari. T., nihol nashriyoti---2020 yil .230 b.